

„Jobban fájnak a fájdalmak, melengetőbbek az örömök”

Beszélgetés Oláh András költővel

Oláh András társadalmi szerepvállalásai meglehetősen sokrétűek, tagja Mátészalka város önkormányzati testületének, igazgatóhelyettesi feladatokat lát el egy iskolában, folyóiratot szerkeszt, egy helyi kulturális egyesület elnöke, és több művészeti, irodalmi szervezet tagja: ezekhez a tagságokhoz természetesen feladatok is járulnak. Nemrég, 2016. november 25-én vehette át a Ratkó József-díjat. Erről, és készülő, új kötetről beszélgettünk.

– *Milyen szisztéma, napirend szerint tudod ütemezni a versek, drámák, novellák írását ennyi elfoglaltság mellett?*

– A hétköznapiakban alig jut idő az írásra. Legfeljebb éjszaka. Pontosabban hajnalban. Pokolian rossz alvó vagyok ugyanis. Ilyenkor jobbára olvasni szoktam, de előfordul, hogy valami szöveg motoszkálni kezd bennem. Olyankor írok... Nyáron más a helyzet, főleg, ha sikerül kiszabadulnom a köznapi monotóniából. A versek egyébként valahogy maguktól születnek. Néha elég egy mozdulat, egy szó, egy érintés, egy arc, egy felvillanó emlékkép. Nincs rá recept, egyszerűen csak jön. Úgy-hogy azt mondhatom, vers bármikor, a legváratlanabb pillanatban is íródhat. Néha épp az a baj, hogy teljesen készületlenül ér. Még egy vacak papír sincs a kezem ügyében, hogy lejegyezzem a hirtelen támadt ötletet. A próza nehezebb. Többszörös körbejárást igényel. Talán ezért is van, hogy novellát viszonylag keveset írtam, s ami született, azt inkább amolyan mellékterméknek tekintem. Amit versben nem tudtam megírni, azt próbáltam meg prózában elmondani.

Egyébként valamikor, nagyon-nagyon régen prózával kezdtem.

Tizenkét éves voltam, amikor megírtam az első regényemet. Osztálytársaimnak beszámoltam róla, ők pedig elkotyogták a rajztanárunknak. Madarász Gyula, a jeles festőművész tanította akkor a rajzot, nem ment el szó nélkül a hallottak mellett, és elkérte tőlem az anyagot. Kézzel írott szöveg volt, a füzet nagyon precízen teleírva az utolsó oldalig. Egy kicsit, azt hiszem, hajazott *A törökfejes kopja* történetére, ami akkoriban az egyik kedvencem volt. Gyula bácsi viszont talált benne dicsérni-valót. Nemcsak hogy nem szegte kedvem, hanem további alkotásra inspirált.

– *Sokat találkozhatunk irodalmi lapokban műveiddel, printelt és online felületeken egyaránt jelennek meg írásaid, nagyon aktív és termékeny költőnek számítasz. Hogyan látod, mennyire hat ma a vers, olvasnak-e lapokat az emberek, vagy inkább neten tudja a szerző a verseihez megtalálni a személyes olvasóközönségét?*

– Valóban sokfelé publikálok, de a mennyiség csak látszólagos. Ha összevetem a XIX. századi klasszikusokkal, bizony komoly elmaradásaim vannak. De számomra az írás még most is inkább csak játék. Persze komoly játék: tétre menő. De mégiscsak játék,

mert nincs semmi kényszerítő körülmény. Akkor írok, amikor időm és kedvem engedi. Ám, hogy ki nek írok, kik olvassák, olvassák-e egyáltalán ezeket az írásokat, arról hiteles információim nincsenek. Az például, hogy hány látogatója volt egy internetes oldalnak, még nem jelenti azt, hogy az odalátogató biztosan olvasta is az anyagot. A közösségi oldalak „tetszikelési” gyakorlata is félrevezető. Más a helyzet, amikor valamilyen személyesebb visszacsatolás is érkezik: egy hozzászólás, egy üzenet. Az már valódi olvasót sejtet. Mint ahogy a megvásárolt könyvek mögött is komoly érdeklődést és olvasni akarást vélek felfedezni.

Bevallom, én magam a papíralapú irodalmat szeretem: a kézbe vehetőt, a lapozható. De sajnos nemigen látom, hogy a parkban, a kávéházban, a villamoson az emberek irodalmi folyóiratokat vagy könyveket lapozgatnának. Inkább a kis elektronikus kütyüiket nyagatják. A világ megváltozott, tudomásul veszem, de amolyan jámbor Don Quijote-ként mégis vívom a magam szélmalomharcát. Magam is szerkesztek egy lapot, a Partium nevű irodalmi folyóiratot, és ez még mindig nyomtatott változatban készül. Lehet, hogy korszerűtlen, de én nem szégyellem, hogy

egy kicsit a múltban élek. Ezzel együtt – mint mondtam – szívesen publikálok az online felületen is. Közösségi oldalakon is meg-megosztom a friss közléseket. Nyilvánvaló, hogy a fiatalabb nemzedék itt jobban „befogható”. És tagadhatatlan, hogy az internetes jelenléttel a mű is inkább szem előtt van, többen látják, láthatják.

– *Ha utánaszámolok, körülbelül harminc éve ismerjük egymást, húsz éve egészen biztosan pályatársi figyelemmel követem a szakmai munkádat, de ha csak az elmúlt tíz év alkotómunkáját vesszük figyelembe, te hogyan látod, mennyit változott a lírai nyelved, a témáid? Mintha bátrabban és kitárulkozóbban írnál... Hogyan éled meg ezt a változást (ha van belülről)?*

– A harminc év említése megszűre vezet... Tizenéves korodban tanítványom voltál, és akkoriban még Petőfivel, Arannyal, Jókaival riogattalak... De komolyra fordítva a szót: a kérdésedre egzakt választ nemigen tudok adni, nekem csupán benyomásaim vannak erről. A témaválasztásban – azt gondolom – nincs jelentős változás, mert önző módon folyton magamról, illetve az általam tapasztaltakról írok. Nem tudom, miért, de tény, hogy a világhoz való viszonyom jelentősen megváltozott. Régebben voltak fontos és kevésbé fontos dolgok, tudtam sorrendeket felállítani, kiemelni, szemet hunyni, átsiklani, felejtetni. Most valahogy mélyebben érintenek a történések: jobban fájnak a fájdalmak, melengetőbbek az örömek. És körülírás nélkül kimondom, amit gondolok. Ha az utóbbi tíz évet kellene mérlegre tenni, akkor talán az a szembetűnő, hogy job-

ban a dolgok mélyére árok. Egyfajta terápia ez. Öngyógyítás, ha úgy tetszik.

– *A személyes lírádra vonatkoztatva a kérdést: mi a tétje ma a versnek?*

– A mai vers közel sem azonos azzal, amelyen én nevelkedtem. A XX. század még kikényszerítette a képekben való gondolkodást, a metaforákat, mert a versnek titkokat kellett rejtjenie, üzenetet, amit a cenzúra miatt csak rejtjelezve lehetett eljuttatni az olvasóhoz. Ma más a helyzet, s ez az irodalomban is szemléletbeli változásokat eredményezett. Lecsúszott a vers. S mint ilyen, tét nélkülivé vált, úgyszólván csak a szó maradt meg belőle. De innen már nincs hova továbblépni... Azt hiszem, mára már a posztmodern teoretikusai is felismerték, hogy kissé túllóttak a célon. Azt látom az utóbbi idők közléseiből, hogy sokak számára kezd ismét fontossá válni a gondolat, a képiség és a forma. Szóval, már csak idő kérdése, hogy a vers visszaöltözzön. Nem lesz belőle karácsonyfadísz, de ezen az erős puritánságon, ezen a prózába hajlást eredményező szöveg szemléleten szép lassan túllép az idő. S ha már a személyességet érintetted, feltétlenül hozzá kell tennem, hogy a vers számomra egyfajta tükör is, amiben valamiképp magunkat látjuk viszont. Pontosabban egy küzdelem végeredményét. És szerintem az adja a tétjét, hogy mennyire kell megküzdeni, megszenvedni érte.

– *Tucatnyi köteted jelent meg eddig, mikor várható újabb könyv, mit tudhatunk róla előjáróban?*

– Készülőben van egy újabb kötet. Már összeállt, csak a végleges szerkesztés és a nyomdai művele-

tek hiányoznak. *Április bolondjai* címmel fog megjelenni. Az április egy sokatmondó hónap: benne van a tavasz, a szerelem, az ígéret, az életlehetőség, és persze benne van a könnyedség, a bolondozás, de a csöbehúzás, a becsapás, az átverés is. Szóval minden, ami élet. Lesznek benne halálosan komoly dolgok, és lesz benne egy kis formabontó játék is. Vagy nagyon is formaörző? Majd az olvasó eldönti...

– *Mit jelentett számokra Ratkó József, voltatok-e személyes kapcsolatban, és hogyan éled meg a Ratkó-díjat, ezt a rangos kitüntetést?*

– Kapcsolat? Csak a könyveken keresztül... Személyes kapcsolat nem volt köztünk, de valójában nem is ez a fontos, hanem az, hogy a versein keresztül mégis ismertem őt... Még gimnazista voltam, amikor a magyartanárom fölhívta a figyelmünket az akkor megjelent kötetére. *Törvénytelen halottaim* volt a címe. Rám ugyanolyan döbbenetes hatást gyakorolt, mint József Attila korai költészete. Benne volt a nyakasság, a gerincesség, a szembenézés és a szókimondás bátorsága. És nekem akkor éppen erre volt szükségem. Az pedig, hogy most átvehettem a róla elnevezett díjat, jóleső borzongással tölt el. A díjazottak közé tartozni – ezt túlzások nélkül mondhatom – tényleg megtiszteltetés. Annak pedig különösen örülök, hogy az átadó ünnepségen jelen volt Ratkó József özvegye és a fia is. Mi több, néhány korábbi díjazott (például Vári Fábrián László, Márkus Béla, Jánosi Zoltán) is megtisztelt a jelenlétével.

Kürti László